

't inschrien

derde jaargang nr 2, april 1971 kwartaaluitgave

„Een Inschrien is een vakje in de tuugkist waarin waardevolle zaken werden bewaard”.

Redactie: J. J. H. Meijer, H. Smeltweg 69, Enschede, tel. (05420) 1 90 86, eindredacteur.

Adriaan Buter, Neede.

H. H. Hagens, Almelo

J. Overbeeke, Haaksbergen.

Administratie: Mej. G. A. Weussink, Kortenaerstraat 20-II, Enschede, tel. 05420-1 02 06.

Bank: Algemene Bank Nederland N.V. te Enschede, Hoedemakersplein.

Giro: Nr. 1818110 t.n.v. Administratie 't Inschrien, Kortenaerstraat 20-II, Enschede.

Abonnementsprijs f 5,— per jaar.

Losse nummers f 1,50.

Uitgave van de Oudheidkamer „Twente” te Enschede

Overname van de inhoud, in welke vorm ook, is niet toegestaan zonder schriftelijke toestemming van de redactie.

„Eerste kievitseï” in Twente honderdjarige traditie

De kievit is niet alleen een verschijnsel in de natuur, maar ook in de folklore. Twee jaar geleden werden we daar met de neus op gedrukt, toen koningin Juliana besloot om voortaan niet meer het eerste kievitseï in ontvangst te nemen. Het ANP berichtte op 8 maart 1969 over dit besluit en vervolgde zijn bericht met de mededeling: 'Hoewel zij grote waardering heeft voor gevoelens van sympathie, die uit het aanbieden van het eerste kievitseï spreken, heeft zij uit bezorgdheid over de bedreiging, waaraan de natuur is blootgesteld, besloten deze sinds ruim een halve eeuw bestaande gewoonte te beëindigen'.

De zinsnede 'sinds ruim een halve eeuw bestaande gewoonte' intrigeerde mij. S. J. van der Molen, Frieslandkenner bij uitstek, schrijft in 'Dit land van de elf steden': 'Friese traditie is, dat het eerste kievitseï aan de Koningin wordt aangeboden. Dat gebruik is nog niet zo heel oud: het dateert pas uit het begin van deze eeuw. Wel werden er vroeger ook al eerste kievitseieren gezonden aan vooraanstaande personen. Zo kreeg de burgemeester van Den Haag in 1899 het eerste kievitseï aangeboden door J. P. Jousma van van Kubaart (misschien de huurder van een boerderij van de burgemeester?) Maar Jousma had het ei niet zelf

Vermaarde kievitseierzoekers waren er niet alleen in Friesland. De foto toont wijlen H. J. Brunne-kreef te Goor, leider van de plaatselijke natuurwacht, erkend vogelbeschermer en..... hartstochtelijk kievitseierzoeker. Hier in 1965 in de Herikermeene.

gevonden: hij kocht het voor *f* 12,50 (toen een heel bedrag) van Wiebren van Dam, van Workum, die de gelukkige vinder was. In 1903 ontving de Commissaris der Koningin in Friesland ook een kievitseï'.

Van der Molen meldt dan, dat in 1905 een zekere J. Winia te Nijland het eerste kievitseï aan H.M. de Koningin zond. Volgens een boekje van G. Dijkstra, dat hij citeert, zou het na dat jaar gebruik geworden zijn, dat het eerste kievitseï naar de koningin gaat, het tweede naar de Commissaris der Koningin en de volgende naar de burgemeesters der Friese gemeenten.

Totzover Van der Molen. Maar de Lochemsche Courant van 9-4-1965 meldde de vondst van het volgende document: 'Ingevolge de bevelen van Hare Majesteit de Koningin-Regentes breng ik u bij dezen Harer Majesteits dank over voor de door u aangeboden kievitseieren, die met veel genoegen zijn aangenomen. 's-Gravenhage, 23 maart 1897'. Het was een brief van de Hofmaarschalk, geschreven aan de heer A. J. Waarle te Vorden, die in maart 1897 koningin-regentes Emma een aantal door hem gevonden kievitseieren had gezonden.

Het is waar, dat het zoeken van kievitseieren en het aanbieden van het eerste ei aan de regerende vorst een Friese traditie is, maar het is niet waar, dat die traditie uitsluitend in Friesland zou voorkomen. De oudste vermelding van een 'eerste ei' vond ik in de Twentsche Courant van 20 maart 1872. Daar lees ik:

'Eergisteren zijn de eerste kievitseieren aangeboden door den heer Schaap, hofleverancier te Delft'. Dat is het oudste bericht, dat het eerste ei voor de koningin bestemd was maar het is niet de eerste mededeling over het vinden van kievitseieren.

In 1867 meldt de krant op 29 maart: Wierden - De Kieviten vertoonen zich

hier reeds in groote menigte. Ook zijn deze week door J. B. reeds 9 eieren gevonden, welke aan den Heer S. te Almelo verkocht zijn voor *f* 2,25'.

De heer S. is ongetwijfeld de fabrikant Salomonson geweest. De opbrengst van *f* 2,25, vijf stuiver per stuk, was niet zo hoog als in Friesland, waar in 1873 begin april de marktprijs nog tussen *f* 1,- en *f* 1,60 lag. Een gelijk bedrag van *f* 2,25 ontving overigens in 1888 een arbeider aan het kanaal Almelo - Nordhorn voor twee in het Voltherbroek gevonden kievitseieren die hij aan de poelier Themans te Ootmarsum verkocht. Dat was op 9 april, na een zeer lange winter, toen het eerste ei de Koning ook pas op 1 april bereikte. Dit was nu eens niet in Friesland gevonden. Aanbieder was G. J. Kloosterman te Arnhem. In diezelfde jaren moet er uit Vorden een eerste ei naar het hof gestuurd zijn.

Tussen 1872 en 1888 is er nog 'n bericht uit 1875, toen de hofleverancier Van Lith, fruithandelaar aan 't Noordeinde in Den Haag de koning de eerste kievitseieren aanbood. Er staat niet bij, waar deze gevonden waren, maar dat was wel 't geval in 1896, toen Van Lith ze van Texel had ontvangen. In 1892 bijna tien jaar vroeger dan Van der Molen vermeldt, werd de Friese commissaris der koningin op 30 maart 'n eerste kievitseï aangeboden. Zonder vermelding van vindplaats worden eerste eieren genoemd op 23 maart 1895, 20 maart 1897 en 23 maart 1898. In deze gevallen waren ze bestemd voor H.H.M.M. de Koninginnen, op 22 maart 1899 (na de troonsbestijging van Wilhelmina) alleen voor H.M. de Koningin. Het is in elk geval duidelijk, dat de traditie veel ouder is dan de regeringsperiode van koningin Wilhelmina.

In Twente

In Oost Nederland werd toen al wel degelijk op het vinden van het eerste kievitseï gelet, maar behalve de zeld-

zame keer, dat men Friesland vóór kon zijn, verdwenen deze eieren in de handel. In de berichten duikt telkens de naam van R. Kosters te Wierden op, die de eerste door hem gevonden eieren aan de redactie van de krant kwam tonen. Het eerste op 5 april 1892, verder op 1 april 1893, 2 april 1895, 1 april 1896, en op 5 april 1898. Slechts eenmaal was een plaatsgenoot hem vóór: op 27 maart 1894 vond de landbouwer Beverdam uit Wierden de eerste kievitseieren, die hij voor 35 ct. per stuk aan een poelier verkocht. Eenmaal eerder, in 1889, wordt een Twentse vondst gemeld. De krant van 29 maart schrijft: 'Hedenmorgen vond de zoon van den jager, G. Kamphuis te Ambt Delden in de Veenlanden onder Vriezenveen een kievitse. Of hij dit verkocht heeft voor f 1,- of voor f 15,-, zoals onze dagbladen dat van elders melden?

Tot 1969 heeft de traditie zich onverkort gehandhaafd. Het besluit van koningin Juliana bracht heel wat provinciale en gemeentelijke gezagsdragers in moeilijkheden. Moesten zij het voorbeeld volgen? Het was een respectabel besluit, maar steunde het ook op voldoende feiten? De discussies tussen voor- en tegenstanders van het kievitseieren rapen laaiden hoog op. De Overijsselse contactcommissie voor natuurbescherming vroeg de burgemeesters met 't gebruik te stoppen. De Losserse Natuurwacht (een voorbeeld uit vele) verzocht grondeigenaren om terwille van het behoud van de kievit geen toestemming meer te geven om op hun gronden kievitseieren te zoeken. De natuurwachten spannen zich erg in om particuliere weilanden door de eigenaren tot vogelbroedreservaten verklaard te krijgen. In Friesland daarentegen behoren ervaren kievitseierenrapers tot de beste leden van de Bond van Friese Vogelbeschermers.

Argumenten van de voorstanders: die eerste legsels gaan toch verloren en de kieviten leggen heus wel weer nieuwe eieren. Kenners, zoals burgemeester mr. J. M. Maaldrink uit Wierden, vinden 't onzin te geloven, dat de eieren niet tegen de kou zouden kunnen, maar zij achten het rapen van vroege eieren op zichzelf niet zo'n ramp. De traditie van het aanbieden van het eerste ei zou er echter wel toe leiden, dat veel ondeskundigen het veld intrekken en daardoor broedsels verstoren.

Burgemeester mr. A. J. Vleer van Enschede daarentegen (hij noemt zichzelf een groot liefhebber van kieviten, maar niet van kievitseieren) was aanvankelijk van mening, dat de vogel zijn populariteit en daardoor zijn bescherming door de bevolking dankt aan de traditie van het eerste ei. Later liet hij zich toch overtuigen door de argumenten van de natuurbeschermers en liet hij bekend maken, geen 'eerste ei' meer te zullen accepteren. De commissaris der koningin in Overijssel was hem, evenals de meesten van zijn collega's, al voorgegaan. Hij had zelfs dit besluit aan de burgemeesters in de provincie meegedeeld en hen in overweging gegeven dezelfde gedragslijn te volgen. Een kleine enquête in dat jaar van discussie leerde mij, dat de burgemeesters van de volgende plaatsen bereid bleven om een eerste ei in ontvangst te nemen: Almelo, Denekamp, Haaksbergen, Markelo en Wijhe.

Het was duidelijk het eindpunt van de traditie, al kan die op enkele plaatsen nog een poosje blijven nawerken. De enige rol, die de kievit in onze oost-nederlandse folklore blijft spelen is dan nog, dat zijn naam verbonden is aan de grote Rijssense voorjaarsmarkt, de Kievitsmarkt. Maar die traditie is pas in 1969 begonnen. Voor volkskundigen en Twentophielen rest de al dan

„De Danneboom” een herberg aan de Postweg (1790-1817)

Dwars door de Marke Sinderon (Zenderen) liep in vroegere tijden de Postweg van Deventer en Zwolle naar Ootmarsum en Oldenzaal. Thans heet nog de zandweg vanaf de Hertmer weg (Piggen dennen) tot het Möllenven: 'Postweg'. De weg kwam van Deventer over Holten en Enter bij het 'Krooshoop' de marke binnen en liep over het Maatveld naar de herberg 'de Danneboom', waar hij zich even te voren verenigd had met de weg uit Zwolle over Wierden, Bellinkhof, Iepelo, Tusveld en langs de Vloedveld. Van twee richtingen kwam dus het verkeer bij dit logement samen en daarom schijnt het een gunstige plaats geweest te zijn en als pleisterplaats gediend te hebben voor de gaande en komende man. De wegen waren nog zandwegen en we moeten ons de grote Rijksweg

niet troostrijke wetenschap, dat Twente al in 1872 Friesland de loef heeft afgestoken en dat de traditie van het eerste ei dus op zijn minst een kleine honderd jaar bestaan heeft.

Alleen in Nederland? Welnee. Dat blijkt uit het volgende bericht van 1898:

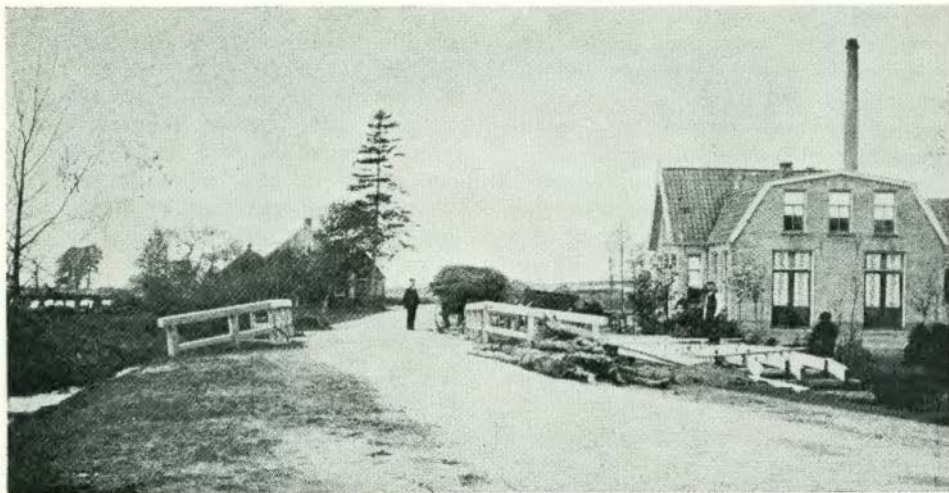
'Lenteboden - 23 maart. Aan H.H.M.M. de Koninginnen werden heden de eerste kievitseieren aangeboden. Dus tien dagen vroeger dan Bismarck ze van de getrouwen van Jever krijgt'.

Otto von Bismarck, de 'IJzeren Kanselier', was begin april jarig. De kievitseieren uit het oostfriesse Jever zouden ditmaal zijn laatste verjaardagsgeschenk zijn. Hij stierf in hetzelfde jaar.

ADRIAAN BUTER

No. 92 wegdenken, die eerst in 1830 is aangelegd om de situatie ter plaatse ons te kunnen voorstellen. Daar de Danneboom omstreeks 1930 is afgebroken, is het goed even de plaats nader aan te duiden, waar het huis gestaan heeft.

Komende van Almelo langs de Rijksweg, was het gelegen bij de afweg, die thans de Reefsweg heet en dus aan de rechterzijde, waar nu een rij huizen gebouwd is. Het was een lang gerekte woning met dwars ervoor de 'stalling' voor de paarden met een grote ingang en tegen de Reefsweg een gelijke uitgang. Een doorrit derhalve ten gerieve van de reizende vreemdelingen met hun wagens. Een grote Denneboom, een markante Spar, gaf reeds van verre de aanduiding van de pleisterplaats. In huis waren, behalve de grote gelagkamer, vele vertrekken, o.a. twee opkamers, een winkel, een keuken en een weefkamer. Grote gewelfde kelders dienden als opslagruimte vooral van de biertonnen. Want behalve herberg, was de Danneboom ook bierbrouwerij, kruidenierszaak, weverij en boerderij. De postweg kreeg hier de naam van Kokendiek en een boerderij, die iets terug lag: de Kokenberg en de brug, 300 meter stroomafwaarts van de tegenwoordige Denneboomsbrug, (in Rijksweg N. 92) de Kokenbergsbrug. De weg ging dan verder langs de Rutenveld naar de plaats waar vroeger de oude Kerk stond (gebouwd in 1798, want op 16 Oktober: 'Is een ton bier gebruikt tot het richten van onze Kerk' en 'hebbe ik na 'den Prins' gebracht' n.l. deze ton bier). Om de Doeventil

Almelse weg Zenderen, gezicht richting Almelo. Kokenbergsbrug. Links café De Denneboom. Rechts café Rikken met erachter de fabriek (wasserij) v. d. Riet.

achter de vroeger lagere school slingerde de postweg naar het Hulscher (tegenwoordig de Hertmerweg) en verder splitste zich de weg weer voorbij het 'Weleveld', dus na de tol bij de 'Dikke boom' en de watermolen, in een verbinding links met Ootmarsum en rechts met Oldenzaal.

Ik zag op een kaartje van Piet Oomes' boekje over Twente de naam van deze weg aangegeven als Pannekoekendijk, hetgeen natuurlijk moet zijn Koken-diek. Maar of nu de naam Kokendiek betrekking heeft op pannekoek, is bij mij nog twijfelachtig. Zou het niet mogelijk zijn, dat Kokendiek meer slaat op het 'koken', n.l. het jaarlijks op vakantie gaan van de knechten en dienstmaagden omstreeks Nieuwjaar en Driekoningen? Geloof me het was in vroegere jaren, toen er nog geen fietsen waren, een drukte op die dagen van jongelui die enige tijd naar huis gingen om te 'gaon kookken'. Met een worst en een vers gebakken brood in een kussensloop en een meepenning in de knippe of in den tukdook geknoopt, ging men huiswaarts om

met Driekoningen weer naar de dienst terug te keren. Het personeel kreeg een meepenning (niet meenpenning zoals Wanink in zijn woordenboek zegt, maar zoals Gallé aangeeft: meepenning of meedpenning = huurpenning) die diende als een teken om thuis te overleggen (koken betekent: overleggen) of de dienst met ingang van 1 mei aanstaande zou verlengd worden of niet. Keerde de in dienst zijnde persoon terug zonder de meepenning weer terug te geven, dan bleef hij (zij) in dienst; werd de meepenning teruggegeven, dan was de dienst opgezegd. Wanneer de Hoogerwaard Heer Hermanus Franciscus ten Hulscher bij gelegenheid van zijn benoeming tot Aarts priester (tevens Deken en Pastoor) van Holland en Zeeland een wapen moet kiezen, dan heeft hij zeker aan de Kokendiek gedacht. Zijn Vader immers was Johannes Albertus ten Hulscher zoon van Anthony ten Hulscher, geboren op de Danneboom en 25 September 1739 gehuwd met Maria Davina, dochter van de Hofmeijer van Espelo bij Enschede

(Lonneker). Deze laatsten woonden in Amsterdam en hadden er een distillateurswinkel: Het Wapen van Gelderlandt. De Aartspriester koos dan als wapen: Vertikaal gehalveerd. Ter linkerzijde een bundel bloeiende hulst (toespeling op zijn naam) en ter rechterzijde een Nieuwjaarsijzer (Koekenijzer). Dit kan dus een heenwijzing zijn naar Nieuwjaar (het gaan koken) en naar het koekenijzer. In elk geval slaat Kokendiek niet op pannekoeken, maar of het nu koken van koeken of van hèn kookken gaon is, durf ik niet uit te maken.

Voor me ligt het oude in perkament ingebonden kasboek van Anthony ten Hulscher, eigenaar van bovengenoemde herberg, annex Bierbrouwerij etc. Hij begint zijn Boek (zoals hij hetzelfde noemt) met:

1790. den 2 Augustus is mijn vaader zaalger overleden. In den ouderdom van 81 jaar en één dag. Na een korte ziekte van Een dag. Hij waar na mijn zuster na de Glaanerbrugge voor Pleijzier en is daar komen te sterven en is te Eepen begraven. Mijn vrouw en ik en mijn zoon Anthony hebben zaamen na de Begrafenisse geweest.

Deze Vader heette ook Anthony en was dus geboren 1 Augustus 1709, oudere broer van bovengenoemde Johannes Albertus ten Hulscher te Amsterdam. Opmerkelijk is een aantekening achter in het boek: 1712 19 April is dit huis gebouwd Danneboom. Het is nu zo, dat Johannes Albertus geboren is op 22 April 1712, dus drie dagen na de intrek in het nieuwe huis. Waar het oude huis gestaan heeft heb ik niet kunnen achterhalen, doch het zou wel eens kunnen zijn, dat het ongeveer ter plaatse stond en in de oude akten: het Luttike Hulscher genoemd wordt. Immers al heel vroeg in de historie komen we de naam 'het Hulscher' tegen. Vermoedelijk was alles

in Zenderen, wat gelegen was tussen de Vloedveld en de bronnen van de Kipbeek, aan de voet van de Voor-Zenderense Es eens het allodiaal bezit van het Hulscher geweest. Wanneer het gesplitst is in Groot Hulscher en Luttike Hulscher is mij niet bekend, maar het zou heel goed mogelijk zijn, dat de Danneboom en het Luttike Hulscher hetzelfde zijn.

Het Groot Hulscher stond n.l. op het tegenwoordige erf van J. Smit en de grond, waarop het klooster der Karmelieten gebouwd is. Vóór Mr. Pieter Adriaan van Steenberghe het Hulscher omstreeks 1824 of daarvoor kocht was het staatsdomein, in de 16e en 17e eeuw schatplichtig aan het Zusterklooster St. Catharina te Almelo. De heer van Steenberghe was Raadsheer in de Hoge Raad der Nederlanden te 's-Gravenhage en bezat in 1824 ook het erve Bartholdinck te Hertme (Singraven III. blz. 63). Hij verkocht het Groot Hulscher, waar nu behalve de boerderij, ook een buitenhuis opgebouwd was, het Hulscher genaamd, in 1850 aan Willem van de Weer te Bornebroek en Jannes Zegger te Azelo, die het in 1853 doorverkocht aan Petrus Jacobus Crants kapitein bij het 2e Regiment Infanterie te Alkmaar. Hij ging zelf niet op het buitenhuis wonen, maar verkocht dit huis met erf (dus niet de boerderij) aan de Paters Karmelieten 9 Juni 1855.

Het Luttike Hulscher is allicht de Danneboom. In 1639 verkoopt Johan Kinckhuis (eigenaar van een handeshuis te Almelo) aan Jan ten Hulscher aan den Kookendiek een beest voor 16 daeler. (O.R.G. 1939 bldz. 80) Deze Jan moet dus de grootvader geweest zijn van Anthony ten Hulscher en Johannes Albertus ten Hulscher bovengenoemd.

Keren we nu terug naar de aantekeningen in het kasboek van Anthony. Op

de eerste bldz. begint hij in een goed leesbare letter aldus:

1791. den 1 Januaary hebbe ik met zusters ons Goederen verdeijld in een goede armonij en doen hebbe ik dit boek aangeleijd van ons Handelsluij.

In een alphabetisch Register volgen dan de namen van de klanten. Alleen zij worden opgetekend, die niet direct betaald hebben. We komen dan ook herhaaldelijk bij afrekeningen tegen: Zoodat wie effen bint. Voor dit boek heeft er nog een ouder bestaan, want we lezen zo nu en dan: En van het **olde Book** enz.

Hij was toen hij dit kasboek begon 44 jaar oud en gehuwd met Janna Kok, een zuster van Pastoor Herman Kok te Geesteren. Hij tekenet in het boek onder het trefwoord Heerbroer aan: 1815 den 25 Maart hebben wij na Geesteren na Heerbroer gebragt 5 ton bier. Is gebruikt tot de Willekomste en Hermelink en in zijn Kelder 1½ ton, zaamen 6½ ton, 8 G. de ton is dan f 52,-. Voor de paspoorte betaald f 0,12. Dit is 12 stuiver, want dubbel-tjes kenden ze niet. Dat er een paspoort moest zijn valt te begrijpen, want alle vervoer van alcoholica moest vergezeld gaan van een geleidebewijs.

In het kasboek komen we dus alleen tegen de grotere uitgaven en inkomsten. Als we nu zien, dat er 123 klanten genoteerd staan en we vergelijken dit met het aantal inwoners in 1795, dat 137 bedroeg, dan komen we tot besluit, dat er vele handelsluij in de 25 jaar, dat de boekhouding nog betrekkelijk goed werd bijgehouden buiten de plaats woonachtig waren. De Heer Dikkers wonende bij de Molen in Voor-Zenderen houdt op 11 Juli 1806 op de Danneboom de bruiloft, allicht voor de bewoners van zijn erven en schenkt dan voor de bruiloftsgasten 10 ton bier 8 gulden de ton, hetgeen 18 December wordt voldaan.

Allicht kon er toen gemakkelijk een nieuwe wagen af, want op dezelfde bladzijde noteert hij de rekening en schrijft: hebbe ik een Nije waagen laten maaken, de raaden en binten bij Zombergen voor f 13,- de 4 hoppels te Almelo gekocht bij Schimmelpennink voor f 26,- 14 st. met de rekening van de smit Frits en de timerman Holsbeeke samen voor f 68,- en 4 stuiver, met aantekening: dient tot Narigt.

Verder verhuurt hij aan Berend Schuurkotte het huys en de schoppe, onderhouden in rak en dak met zijn onderhorig land en Grasgrond en dan geven: f 28,-. Het erve Schuurkotte was aan hem leenplichtig, want de Vader van Anthony ten Hulscher was daar reeds mee beleend. De gezegelde Oorkonde is nog bewaard gebleven. Alles is op perkament geschreven en luidt aldus:

Willem bij der Gratie Gods Prince van Orange en Nassau enz. Erfstadhouder in naam en van wegens de Edele Mogende Heeren Staaten van Overijssel doen te weten, dat voor onzen Lieven bijzonderen Lieutenant Stadhouder der Lheenen A: W: van Pallandt tot Beerse Dingwaarder en Mannen van Lheene, hieronder benoemd erscheenen zij / Anthony ten Hulscher versoekende vermits het overlijden van zijn Vader Anthony ten Hulscher/belheend te mogen worden met de aan de Provincie van Overijssel Lheenroerige **Katersteede Schurkaate** genaamd, geleegeen in het Gerichte van Borne Buurschap Senderen aan den Koekendijk, zoo ende in dier voegen, als Comparants wijlen Vader voornoemd daarmede den 15den December 1739 het laatst is belheend geweest. - welk verzoek met mannen van Lheene in overweging genomen en toegestaan zijnde, zoo hebben wij den Comparant Anthony ten Hulscher met voorschreven Katerstede **Schurkaate** weder belijet en belheend gelijk wij denzelven

daar mede belijen en belheenen mits deezzen, en heeft de Comparant daarop de Hulde gedaan, en den Lheeneed afgelegd, voorts beloofd alles te zullen doen, waartoe een goed en getrouw vasal, nae Lheenrechten aan zijnen Heere verplicht is - De Staaten van Overijssel, Hunner Edele Mogendens Naekomelingen, en een ieder Hun recht voorbehouden en onverkortet.

Daar dit aldus geschiede, waaren met onzen Lt Stadhouders der Lheenen voormeld als Lheenmannen aan en over A. W. Ravenshorst en W. Janssen. In kennis der waarheid hebben wij deezze met het Zegel der Lheenen en onderteekening van Onzen Lheen Griffier doen bevestigen. Den 11den Julij 1700 Een en Negentig.

Bij Zijn Hoogheid als Erfstadhouder
Ter relatie

Van de Lt Stadhouders der Lheenen

In fidem

P. Putman Lheengriffier

Wanneer 18 Augustus 1812 Berent Schurkotte wordt begraven moet zijn dochter de boerderij verlaten en wordt de boerderij aan een ander verhuurd. Die dochter heete Johanna en was op 2 Mei 1796 reeds kloppin geworden, want hij noteert op die dag: Den 2 Mei heeft Schurkotten Berent gehaald 2 ton bier. Is gebruikt tot de bruijloft van zijn dochter als die een Kloppin wierd. Het was n.l. gewoonte om niet alleen bij het huweijk van een dochter feest te vieren, doch ook bij het doen van de belofte nooit in het huwelijk te willen gaan en als geestelijke dochter te willen blijven leven. De kloppin ook Geestelijke Regelzuster genaamd, legde voor haar geestelijke leidsman de belofte af van ongehuwd te willen blijven om wille van het Rijk Gods en daardoor meer de gelegenheid te krijgen de Priester in zijn werk bij te staan. Want men was ook toen nog in

de tijd van beperking van het godsdienstig leven, ook al was er de Baatafse Republiek met vrijheid van godsdienst. De dag van haar belofte werd een feestdag en men noemde deze dag: de Bruijloft van de Kloppin.

Priesters waren er weinig, Zenderen kreeg eerst in 1798 een kerkgebouw, doch de Pastoor woonde in Hertme en kwam des Zondags, soms om de veertien dagen één dienst leiden. De kloppers zorgden voor het catechismusonderricht en gaven om het verbod van godsdienstonderwijs te vermijden aan de kinderen officieel naai- en brei lessen. Verder kloppen zij bij de huizen aan om de komst van de priester aan te kondigen en de tijd en plaats, waar hij de diensten zou verrichten. Dikwijls woonde ze in een kloppenkamer van het ouderhuis of in een woning met afgescheiden vertrekken, met enige kloppen bij elkaar. Het geestelijk leven werd goed verzorgd en ze baden veel. Vooral bij een sterfgeval verrichten zij haar gebeden bij het dodewaken en dronken nooit sterke drank of bier.

Want ten Hulscher tekent op 29 December 1792 aan: Heeft hier aan huis de begrafenis geweest van de weduwe Husman, genaamd Aaltjen en gehaald tot het bidden van de kloppen, 5/4 pond Coffijbonen 16 stuiver 7 cent en 5/4 pond suiker voor 1 gulden. Het bier dat dan geschonken werd, heette Groovenbier. Een Groove of Groeve is het geheel van handelingen bij gelegenheid van het ten grave dragen van een overledene. Speciaal is de bijeenkomst na de begrafenis van belang. Daarom werd op het kerkhof door de naasten noaber meegedeeld waar de familie verzocht werd samen te komen. Iedere begrafenis tekent hij dan ook aan en zegt dan: afgereekent van het Groevenbier. Ook komt er bij iedere Groove een post voor: voor de krenzers een kan jenever *f* 1. en 10 st. Krenzers waren onderscheiden van de

draggers, want hij voegt erbij: die den dooden vaarden één oort jannever 7 st. 8 cent. Krenzers waren degenen die de krans maakten, welke in een trommel met glas in het dekselraam de grafstede aangaven op het kerkhof. De naam van de overledene was in de trommel mede aangegeven. Alles gebeurde als burenplicht, maar een goed glaasje was tijdens het vervullen ervan zeker welkom.

Hij heeft ook een keer in 1811 bier geleverd en gebracht naar de grove in Borne, maar daar schijnt geen grote belangstelling bij de begrafenis geweest te zijn, want van de ton bier wordt maar de helft gebruikt en er wordt dan in het boek aangetekend, de halve ton, die wij weer haalden waar capot. Voor vier gulden bedorven, was veel in die tijd!!

De zaken gingen blijkbaar goed, want na de oorlog van 1813 laat hij een schuiftje maken bij Gradus Schuytemaker in Enter. Eerst koopt hij een boom van Bertus ten Hulscher voor *f* 10,- en zaagt ze zelf met de knecht aan planken. Hij koopt van bovengenoemde ook nog een holttin (= zacht wilgenhout) tot rantgerden (= twijgen) voor *f* 3,- het Cromhout, zo wat bij elkaar gegadert: kost *f* 25,- De klomp bij ons gezaagt *f* 8,-. Voor arbeidsloon de Smid te Enter voor 3. G. teer en 2. G. stopsel betaalt hij nog *f* 99,- zodat de boot komt op 'n bedrag van *f* 145,- Hij begon nl. of had reeds een turfhandel. De turf betrok hij op het Venne, d.i. Vriezenveen en deze werd langs de Hollandse Graven, Lolee, Aseler Beek vervoerd naar de turfloods aan de beek, waar nu de brug in de Rijksweg ligt. Zoals gezegd had hij ook een weefgetouw. Hij koopt er één op de boedelscheiding van Lojanna de wed. van Lojan aan de bekke en nooteert: Doen de boedel bij haar werd verkogt, doen hebben wij daar een Weefetouw gekogt voor 28 gulden. Hij

verkoopt dan ook het linnen en tekent aan na de post van de begrafenis 3 Jan. 1801: Op 7 Maj met Dika (n.l. het gaat over de begrafenis van Bernardus Vloetbelte) afgerekent van het groven van haar broer dat hier booven staad alsmede het laaken dat wij haar hebben gedaan tot het hennekleet, gerekend op *f* 1-15 (st.)

Het hennekleet was het doodshemd (zie Kok bldz. 163).

Op 25 Maj van datzelfde jaar komt de zoon van de Vloetvrouw met 38½ ellen smaldoek, waarvoor *f* 3.17 (st) wordt betaald. Hij was dus ook Fabrikeur, weefde dus zelf niet alleen, maar liet ook weven bij de klanten. Trouwens als Handelshuis koopt hij ook rogge gerst en haver op en doet daar in de oorlogsjaren goede zaken mee. Hij koopt op 5 Januari 1795 haver voor 32 stuiver de schepel en verkoopt ze weer voor 43 stuiver (één schepel is 5 spint en 4 schepel is één mud) en ook voor **nog wat**, zo zegt hij voor 50 st. . . . als het oorlog waar.

Bijzonder interessant is de post voor Haarhermen bij 't Hulscher: 1795 den 15 februarij gezonden aan haarhuis ¼ bier tot de bokze van de meijd. *f*-1.10 (st.). Van der Ven zegt in 'Met de gaostok' op bldz. 65 enz. dat op de aantekendag des avonds aan het toekomstig bruidspaar gevraagd werd, wanneer zij wensten dat de boks werd geschoten. Ook hier in Zenderen was toendertijd een schuttersvereniging en deze zal dus op die 15 Februari wel tot driemaal toe de daverende salvo's hebben gegeven. De betekenis van het woord bokse is volgens v.d. Ven niet afgeleid van buks, want de naam boksenbier was reeds voor de uitvinding van de buks bekend. Hij leidt het woord af van de 'bokse' = broek als symbool van de huiselijke macht, die niet beïnvloed mag worden door de boze geesten. Vandaar het schieten met de geweren. Tevens haalt de

schrijver het Twentse rijmpje aan, waarbij de vrouw tot haar man zegt:

Jan miene man kom doe mèr an,
Ik zal di'j wal helpen.

Ik zal di'j de bokse lappen,

Doe mos veur mi'j melken.

Dat er een soort schuttersvereniging was blijkt wel uit de levering van bier aan 'de knegte van Zenderen, doen zij de voogel schooten'.

Normaal was het vogelschieten op 25 Juli (st. Jaopik), doch in 1796 zijn ze er al vroeg bij n.l. op Meijdag en wel in de weide van het Hulscher. Twee keer per jaar kwamen ze samen, dronken een stevig glas bier, telkens voor een halve ton en de laatste keer in 1799 op Suntemerten 1 November. Daarna vind ik geen post meer geboekt. Nog geen jaar te voren op den 19 Maj 1898 noteert hij: . . . is daar een bevel gekomen van ons overheid dat men op dien dag een vreugdagedag zouw maaken over het heele land over de nije Constitutie. Doen heben wij samen er lustig gemaakt en hebben een vrijboom gezet voor den korf. Doen hier gedronken 1½ ton bier, waarvan gegeven ½ ton. Het bier is betaald te weeten zes gulden (dat was voor één ton). Dit dient tot narigt. Voor ten Hulscher was er zeker reden om feest te vieren, want hij had in 1795 25 Maart moeten vluchten voor de Engelsche Hozaren en was met vrouw en kinderen naar den Hondenhoek getrokken bij de weduwe Overink (d.i. Eunk, nu Wienk). Hij is haar daarvoor dankbaar en stuurt haar nadat hij en zijn gezin er twee dagen en twee nachten geweest zijn éénachtste ton bier.

In 1802 sterft de mejster van Zenderen Jannes Kerkvelt, die opgevolgd wordt door mejster Gossenberg. Deze laatste wordt op 13 September 1815 begravens, want hij levert in beide gevallen het groovenbier. De school was een markeschool, midden in de marke. Zij stond in de tegenwoordige weide

van het erve Kostee (Kotstede of Katerstede). Ook deze school met woning behoorde tot den Paoschen, een deel van de marke, waartoe ook de verdere woningen behoorden, die bekend zijn als de verblijfplaats van doopsgezinden, die er tijdelijk onderdak hebben gevonden, doch later weggetrokken zijn. Bekend is o.a. Hendrik Berents Hulshoff, die op den Paoschen in 1664 is geboren en als 'Oudste' in hoog aanzien stond bij de Doopsgezinden of Oude Vlamingen.

Meermalen is er sprake van **Bouw**bier, hetgeen wil zeggen, een tractatie na of tijdens de bewerking van het bouwland. Dan is er ook sprake van een **Mesmaal** van de Boomkampskloppen. Een Mesmaal werd gehouden door een boer, die mest nodig had van zijn burens, wanneer hij voor het eerste jaar op een boerderij kwam te wonen. Hij had immers zelf dan nog geen vee, dat de nodige bemesting kon leveren en was dus aangewezen op de burenhulp. Ook de kloppen hielden een Mesmaal, want zij hadden wel een stukje grond doch géén veestapel, behalve een geit.

LUDGER THIEN

ZEGSWIEZEN

Du kaans ok lang onthoaln: Van 't vespere tot 't hoonder-opvleegn.

Dee belasting dat is mie wat; dee vret oe de töpkes van de gaarvn.

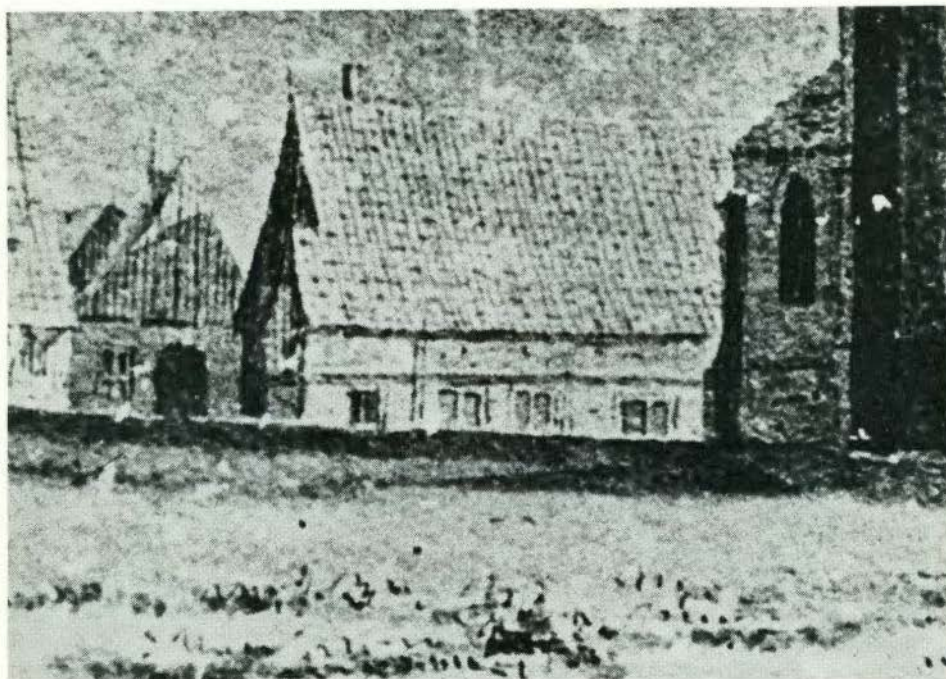
Keal, wat heb ik völ egettn; de hoed dee brölt mie op 'n balg.

(uit de volksmond)

J. J. H. M.

Van boerderij tot „Drostenhoes”

Op een prent uit 1737, waarvan hier een detail is weergegeven, kijken we van het Ootmarsumse kerkhof tussen twee andere huizen door op het nienende van een Twentse boerderij. Dit is het huidige 'Drostenhoes', nu een deftig herenhuis (Walstraat 1) met een gevel, waarvan de stijl tussen renaissance en classicisme in ligt. Tijdens de restauratie in 1964 van dit huis, nu als tweede woning in gebruik bij prof. drs. J. H. Mulder, was al gebleken, dat het pand vroeger een boerderij moest zijn geweest. De prent, door mij gepubliceerd in 'Kralen aan een rozenkrans - portret van Ootmarsum', (en nu ook opgenomen in Hulshoff's Kabinet van Twentse Gezichten) heeft dit bevestigd.

De naam Drostenhuis moet wel verband houden met de drosten van Twente, die op het Hoge Huis (de Commanderie) gewoond hebben, maar historisch staat daar niets van vast. De restauratie heeft wel in het zijkamertje naast de monumentale voordeur op oudhollands papier geschreven verordeningen aan het licht gebracht, die als behangselpapier gediend hadden. Daarop liet zich het zinnetje ontcijferen: 'Van den Drost of Officier'. In de loop van de achttiende eeuw moet de vroegere boerderij tot herenhuis verbouwd zijn. De graven Von Heyden regeerden doen als drosten op de commanderie, die in 1651 als Overijsselse havezathe was erkend en in 1811 werd afgebroken.

A. B.

Musea mogen de boot niet missen

Onder deze titel heeft de heer A. Buter in 't Inschrien 3e jrg. No. 1, p. 1-2 behartenswaardige opmerkingen gemaakt naar aanleiding van het rapport van de Culturele Raad voor Overijssel, getiteld: Vergaren, bewaren en verklaren.

Speciaal over de betekenis van de kleine musea gaat het artikel van de heer Buter.

Nu zijn, vergeleken bij vele grote musea in het westen, alle musea in Overijssel klein. Waarmee niet gezegd is, dat kleine musea geen goede musea kunnen zijn. Maar hieromtrent bestaan juist in het westen wel enige misvattingen.

Men kan nog zoveel tijd, geld en vak-kennis aan een museum besteden, wanneer de collectie niet enigermate niveau heeft, zal het nooit levensvatbaarheid hebben. Dit is wel het eerste punt waarop het programma voor de verbetering der Overijsselse musea (voor zover zij die behoeven) de nadruk dient te leggen. En om dit te verwezenlijken zullen enige vooroordelen overwonnen moeten worden, heersend in de wereld der museumdeskundigen zelf. Om een enkel voorbeeld te noemen:

In 1968 is op de vergadering van De Museumdag het thema aan de orde gesteld: Bestemming van bodemvondsten. Dit is een zeer gecompliceerde zaak. Voor kennisname van de problemen, die toen zijn behandeld, verwijs ik naar het verslag in het Nieuwsbulletin van de Koninklijke Oudheidkundige Bond, 1969, 3e afl., p. 25-33. In een gesprek met enige archeologen daarna uitte ik de mening, dat lokale

vondsten thuis horen in het lokaal museum. Hiermee was men het eens. . . . behalve wanneer het topstukken betreft. Die zouden in elk geval naar een museum in de randstad moeten. De directeur en conservator van één onzer grootste niet-archeologische musea waren het hiermee eens, niet slechts wat betreft de archeologie, maar volgens hen behoren alle topstukken nu eenmaal in de randstad-musea te worden ondergebracht.

Dus in de rest van het land tweede- en derde-rangs musea? Om kwaliteit te zien iedereen naar het westen reizen? Bij het educatief werk 'in de provincie' de jeugd alleen confronteren met de kneusjes van de Nederlandse cultuur? En waar blijft de cultuurspreiding? Het is natuurlijk te dwaas.

Daarom spijt het mij, dat in het artikel van de heer Buter wordt gesteld, dat oudheidkamers bereid moeten zijn om een zeldzaam stuk af te staan aan een groter museum (in de eigen provincie neem ik aan) en zichzelf moeten vergenoegen met een afgietsel. Dat zou nu juist zijn: doen in het klein, wat we in het groot moeten trachten te verhinderen.

Drs. P. C. Wassenbergh-Clarijs.

Vrijwel geheel akkoord met mevrouw Wassenbergh, maar ik blijf er bij, dat unieke stukken voor de wetenschap te ontoegankelijk worden, wanneer zij in plaatselijke oudheidkamers blijven. Het heeft mij niet gestoord in Heidelberg van de kaak van de homo heidelbergensis 'slechts' een afgietsel aan te treffen. Trouwens: wie ziet het verschil met het echte stuk? Alleen de doorgewinterde vakman. A. B.

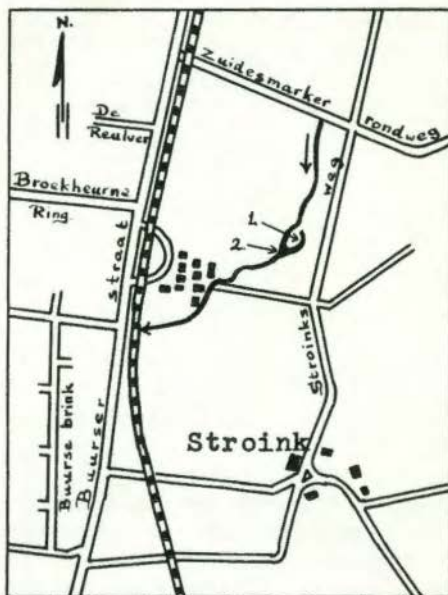

De Pol bij het erve Stroink te Enschede

Een 500 meter ten noorden van het erve Stroink ligt midden in de weilanden een klein bosperceel. Vanuit het noorden stroomt een beekje, dat die benaming nauwelijks verdient, naar dit bosje en na dit gepasseerd te zijn, in zuidwestelijke richting naar het erve van de heer Robers en verder naar de Buurserstraat. Merkwaardig is, dat bij het bos de beek zich in twee armen verdeelt, een eilandje omspoelt, waarna de beide armen zich weer verenigen. Op dit punt wordt een vrij brede kolk gevormd, die de naam 'Mölnkolk' draagt. Zeer zeker zal hier heel lang geleden een watermolen hebben ge-

De rechter beekarm gezien naar het zuiden.

Het erve Stroink en omgeving

1. De Pol

2. De 'Mölnkolk'

De Pol bij Het Stroink

staan, waaraan naast deze molenkolk ook nog de naam van het nabijgelegen 'Mölnstuk' herinnert. Uit archieven is over deze molen niets bekend, geen enkele naspeuring heeft tot nogtoe resultaat gehad. De namen liegen echter niet, en het water in de beek is vroeger zeker overvloediger geweest. toen de bovenstrooms liggende gronden nog niet waren ontgonnen. Belangrijker echter is het feit, dat het door de beide beekarmen gevormde eilandje de naam 'De Pol' draagt. Zonder ons te verliezen in fantasieën over een spieker, dat hier eens zou hebben kunnen staan (wat zeer wel mogelijk

Boek en Blad

Geschiedenis van Overijssel. Het langverwachte handboek over de geschiedenis van onze provincie is dan eindelijk verschenen. Bijna veertien jaar na zijn voorganger, het verzamelwerk 'Overijssel', dat lange tijd als handboek

is), durven we wel te stellen, dat we hier met een unicum voor Enschede te doen hebben. Een 'Pol' is in de Gelderse Achterhoek een veel voorkomend verschijnsel, en de ligging ervan is nagenoeg altijd gelijk aan die bij Het Stroink. Vaak ligt er een bij een havezathe of een voorheen belangrijke boerderij. In Westfalen staat op zo'n eilandje inderdaad vaak een spieker, dat niet alleen als graanopslagplaats dienst deed, maar ook als primitieve burcht. En een watermolen waarvan de stuw tevens de gracht op peil houdt, is een normaal verschijnsel. Al met al is De Pol bij Het Stroink een object, waarvan het behoud zeer te wensen is.

Nu ligt deze plek in het plan Stroinklanden-zuid. Hiervan wordt het oostelijk deel het eerst uitgevoerd, over enkele jaren het westelijk, met onze Pol. Het zou bijzonder aan te bevelen zijn, dat in de toekomstige bebouwing ruimte zou worden gelaten in de vorm van een klein park o.i.d., voor deze unieke, historische plaats.

H. HAGENS

dienst gedaan heeft, maar dat vrijwel niet meer te krijgen is.

Alleen al daarom is de verschijning van dit nieuwe werk toe te juichen. Bij vergelijking blijkt, dat er niet zo bar veel verschil is, al is het oude boek dikker. Daardoor komen er wat meer onderwerpen in voor, ook die niet direct met de geschiedenis te maken hebben. Het nieuwe boek, dat bij Kluwer verschenen is, beperkt zich wel tot de historie, met dien verstande dat voorafgaande aan de prehistorie de bodemgeschiedenis van na de IJstijd behandeld is; voor het verstaan van de oudste geschiedenis van de mens niet zonder belang. Wat het ene boek aan onderwerpen mist, heeft het andere omgekeerd. Daardoor zal ook 'Overijssel 1931' waardevol blijven.

Overigens is er in veertig jaar natuurlijk meer gebeurd dan dat de geschiedenis een klein stukje langer is geworden. Op sommige onderwerpen hebben de historici veel meer zicht gekregen. Dat geldt wel met name de voorgeschiedenis, waarvan juist in de laatste vier decennia ontzaglijk veel ontdekt is, vooral in Twente. Een goed overzicht van die ontdekkingen vindt men in dit boek.

De vakman zal noch in dit, noch in andere hoofdstukken veel nieuws ontdekken. Dat mocht men ook niet verwachten. De redactie, die door de Culturele Raad voor Overijssel samengebracht is (prof. dr. B. H. Slicher van Bath, G. D. van der Heide, dr. C. C. W. J. Hijzeler, dr. A. C. F. Koch en mej. mr. E. C. Maschewski) heeft zorgvuldig getracht medewerkers te vinden, die een op de belangstellende leek afgestemd overzicht konden geven van het door hen behandelde terrein. Zelf droegen de meesten van hen daar ook hun aandeel aan bij. Het resultaat is in het algemeen te loven, al ben ik niet over elk hoofdstuk enthousiast. Zowel in de wijze als in de mate van behandeling is er bijvoorbeeld een groot verschil tussen de bijdrage over de marken en die over de streektaalliteratuur. Bijzonder boeiende hoofdstukken, behalve het 'aantgenoemde, zijnde die over het boekdruken, over de economische geschiedenis van de 19e en 20e eeuw en over de landelijke bouwkunst. Jammer, dat het laatste in de Duitse taal gesteld is. Het boek is schitterend verzorgd en met fraaie foto's van Ger Dekkers verlucht.

A. B.

Bodemvondsten

Gem. Tubbergen. Afgelopen zomer vond de heer H. J. Eweg uit Ootmarsum langs een weg-insnijding aan de rand van de Hezinger Esch een vijftal stuks vuursteen, waaronder 4 krabbers, een éénzijdig geretoucheerd klingetje en een groot fragment van een transversaal spitsje.

Het vuursteencomplex is toe te schrijven aan de Trechterbekercultuur. De vondst is merkwaardigerwijze afkomstig uit de verder vondst-loze strook over de rug van de stuwwal.

R.O.B., Amersfoort/Rijksmuseum Twente, Enschede (A.D. Verlinde)

Gem. Denekamp. In een ontgraving op het Ageler Veld vond de heer J. A. Veldhuis uit Denekamp enige jaren geleden een vuursteen-complex van de Tjonger cultuur, waaronder een steil geretoucheerde krabber en het fragment van een klingkrabber. De vindplaats sluit aan bij eerder gemelde plekken langs het kanaal Almelo-Nordhorn (zie N.K.N.O.B. 1961 *239).

R.O.B., Amersfoort/Rijksmuseum Twente, Enschede (A. D. Verlinde).

Gem. Denekamp. Ten westen van het Breckenkamper Veld vond de heer J. A. Veldhuis uit Denekamp een groep vuursteen uit het Mesolithicum en Neolithicum. De mesolithische artefacten worden vertegenwoordigd door een transversaal spitsje, een 'segmentje' en een knoopkrabbertje. Van de neolithische vondsten zij genoemd een driehoekig pijl-spitsje met bijna vlakke basis.

R.O.B., Amersfoort/Rijksmuseum Twente, Enschede (A. D. Verlinde).

Eibergen. De heer H. G. Schepers uit Eibergen heeft een houten waterput in zijn achtertuin staan, welke in september 1970 is gevonden bij Erve Temmink te Mallum. De put zat in donkere klei, welke op 2 m. diepte begint. Het gaat om een zgn. boomstamput, waarbij 2 uitgeholde helften van een boomstam tegen elkaar zijn geplaatst, hier verstevigd door een slechts aan één zijde voorkomende pen-gat constructie. Op iedere boomstamhelft bevon-

Gehoord en gelezen

Rijssen

Tegen het bestemmingsplan 'Kern' van de gemeente Rijssen is door een zevental inwoners van die stad een bezwaarschrift bij de Gemeenteraad ingediend, en wel tegen twee punten hieruit.

1. het bestemmen tot parkeerterrein van een deel van het ten oosten van de Grote Kerk vrijkomend terrein
2. het bestemmen tot parkeerterrein van een deel van de Alg. Begraafplaats aan de weg naar het Lenfert.

Bij 1. wordt aangetekend, dat door afbraak van panden ten oosten van de kerk een prachtig gezicht op Rijssens oudste bouwwerk wordt verkregen. Het plan, om op het aan te leggen parkeerterrein op 5 meter van de kerk bomen te planten, doet dit weer geheel teniet. Voorgesteld wordt, geen bomen te planten op minder dan 30 meter van de kerk. Het verlies aan parkeerruimte zou kunnen worden vergoed, door aanleg van meer parkeerplaatsen op de Hagen.

Het bezwaar tegen punt 2. geldt het aanleggen van (alweer!) parkeerruimte juist op het oudste gedeelte van het kerkhof, dat niet alleen het meeste en mooiste groen bevat, maar waar ook o.m. het familiegraf van de Coenens van de Oosterhof ligt; verder o.m. graven van de fam. Ter Horst, burgemeester Dikkers (begin vorige eeuw), jhr. N. J. van der Mijll en zijn vrouw, bekend door de Slotman-van der Mijll Stichting. Voorgesteld wordt, parkeerruimte aan te leggen op de plaats van de oude Oranjeschool, terwijl de daar geplande bebouwing mogelijk buiten het plan 'Kern' gerealiseerd zou kunnen worden.

den zich paarsgewijs 2 houten draagpinnen, die geheel doorgestoken waren. Doordat de vindplaats bij de melding reeds afgedekt was met een cementen vloer, ontbreken nadere gegevens, met name ook de datering door middel van scherven. De gedachten gaan evenwel uit naar de late middeleeuwen.

R.O.B., Amersfoort/Rijksmuseum Twente, Enschede (A.D. Verlinde).

Vragenrubriek

De heer A. H. G. Zonneville, Nassau Dillen-
burgstraat 36, Den Haag, deelt ons het volgen-
de mede: 'In één van de vorige nummers van
't Inschrien werd melding gemaakt van een
scriptie van de heer Van Egmond over Hengelo
(in de vorm van een bibliografie). Op dezelfde
cursus van de Bibliotheek- en Documentatie-
school in Amsterdam werden nog zes scripties
vervaardigd over Twente. De samenstellers zijn
nu werkzaam in het bibliotheekwezen in
Twente.

1. Rijssen, een cultuur apart; bibliografie door
D. ter Harmsel
2. Monasteria Tubantica; overzicht van de lite-
ratuur verschenen over voormalige kloos-
ters in het Twentse cultuurgebied; samen-
gesteld door J. A. E. Metz
3. Haaksbergen; bibliografie van boeken,
boekfragmenten, brochures en tijdschriften;
samengesteld door Th. J. Meijerink
4. Bibliografie van Goor; samengesteld door
J. A. de Wit
5. De marken van Overijssel; een bibliografi-
sche bijdrage; door H. Maurits
6. Technische Hogeschool Twente; publikaties
van en over de T.H.T. gedurende de jaren
1948 - 1968; samengesteld door mej. E. B.
M. Dorgelo'.

Tot zover de heer Zonneville. We danken hem
voor deze nuttige aanvulling.

Naar aanleiding van mijn vraag in het vorige
nummer naar alle mogelijke gegevens over de
geschiedenis van het paard in Overijssel ont-
ving ik tot op heden reacties van Pater Ludger
Thien te Zenderen en van de heer Ten Asbreuk
te Haaksbergen. Beiden zonden mij literatuur-
verwijzingen, waarvoor ik de heren hartelijk
dank. Toch hoop ik nog wat meer reacties te
zullen ontvangen, die dan misschien samen
kunnen leiden tot een (fragmentarisch) over-
zicht van de paardengeschiedenis in Oost
Nederland.

J. J. H. MEIJER

Opschrift van een kabinet te Enschede: 'Ik Jan
Josenk geve an min sons dochter Fenneken
dit kabinet om mi darbi te gedenk(en). De
dochter anw(oordt) ik bedank di hervo(or) mi
edele leve beste va 1769'.

Op een tuugkist staat: Hendrik Josenk 1835,
Gezina Josenk 1835.

Vraag: Wie kent er meer kabinetten met op-
schriften? A. BUTER

Agenda

**Ver. Oudheidkamer 'Twente', Lasondersingel
129, Enschede:** De jaarvergadering zal plaats-
vinden op donderdag 6 mei. Het zomerpro-
gramma (excursies) is nog niet vastgesteld.

**Twentse Werkgemeenschap voor Archeologie
en Geschiedenis, Mercuriusstraat 110, Hen-
gelo:** De jaarvergadering zal plaatsvinden op
vrijdag 16 april. Het zomerprogramma is nog
niet vastgesteld.

**Stichting Hist. Soc. Enschede-Lonneker, Osna-
brückstraat 3, Enschede:** In de maanden april
en mei zal nog vergaderd worden op de Hol-
terhof, zoveel mogelijk op elke eerste vrijdag-
avond. Het programma van de zomerexcursies
is nog niet vastgesteld.

Museum Palthehuis, Marktstraat 13, Oldenzaal:
Van 16 mei t.e.m. 30 juni is te bezichtigen de
tentoonstelling 'Van heidens lawaai tot caril-
lon'. Het museum is geopend van dinsdag
t.e.m. vrijdag van 10-12, 14-17 uur, op zaterdag
en zondag van 14-17 uur.

**Stichting Heemkunde v. Ootmarsum en Om-
streken, Stobbenkamp 13, Ootmarsum:** Museum
en Los Hoes zijn geopend van maandag t.e.m.
vrijdag van 8-12 en 13.30-17.30 uur.

**Twents-Gelders Textielmuseum, Espoortstraat
182, Enschede:** Het museum is geopend van
dinsdag t.e.m. zaterdag van 10-12 en 14-17 uur,
op zondag van 14-17 uur.

Beurs

De heer G. J. W. Dekkers, Sportlaan 57, Vlaar-
dingen, vraagt ter overname lectuur betreffen-
de de geschiedenis van Almelo, bijvoorbeeld
van Mr. ter Kuile en van R. E. Hattink.